

סקר על עמותות רווחה שהעניקו סיוע כספי וחומרי

בשנת 2005*

מאת: אסף נגר ונעם זוסמן

תקציר

מחלקת המחקר בבנק ישראל ערכה בשלהי 2005 סקר כלל-ארצי של עמותות המעניקות סיוע כספי וחומרי בתחום הרווחה, עליו השיבו 343 עמותות. מטרת הסקר הייתה לבחון היבטים כמותיים מגוונים של פעילותן והשתנותה על פני זמן. כשלושה רבעים מהעמותות הנסקרות דיווחו שסוג הפעילות העיקרית שלהן הוא חלוקת מזון. ההיקף הכספי של פעילות העמותות (למעט העמדת הלוואות) עמד על כ-360 מיליוני ש"ח, כ-80 אחוזים העברות בעין. בהשוואה לשנת 2004 זהו גידול של כחמישית. מקור המימון העיקרי השכיח היה תרומות מאנשים פרטיים (כשני שלישים השיבו כך), ומקורות משניים כללו תרומות מעסקים, מגופים ציבוריים ועוד. הקריטריון המרכזי לקבלת סיוע מהעמותות הנסקרות היה הפנייה על ידי גורם ציבורי (כגון לשכת הרווחה) בו נקבו כשתי חמישיות מהעמותות הנסקרות, ואילו כרבע עזרו לכל דכפין. העמותות סייעו, בממוצע לחודש, לכ-123 אלף אנשים ולכ-48 אלף משפחות, גידול של כחמישית בהשוואה לשנה הקודמת. מקבלי הסיוע מהווים כחמישית מאוכלוסיית העניים. כחמישית מהפונים לעמותות הנסקרות לא זכו לסיוע, וכשני שלישים מהעמותות ציינו שהסיבה לכך היא מחסור במשאבים. רוב מכריע מהנזקקים לעמותות פקדו אותן לפחות פעם בחודש, ונעזרו בשירותיהן תקופה ממושכת (כ-80 אחוזים מעל חצי שנה). ייצוג גבוה מאוד של נזקקים המסתייעים בעמותות ניתן למצוא בקרב משפחות ברוכות ילדים. מספר המתנדבים הכולל בעמותות הנסקרות עמד על כ-35 אלף (כשליש מהעמותות נעזרו בעד 5 מתנדבים), וכל מתנדב הקדיש בממוצע 15 שעות חודשיות לפעילות בעמותה – כך שפעילות המתנדבים שקולה לכ-2,800 עובדים במשרה מלאה. רק כ-30 אחוזים מהעמותות שענו לסקר העסיקו עובדים בשכר, ובסך הכול הועסקו כ-1,700 שכירים.

א. הקדמה

המגזר השלישי כולל מוסדות וארגונים שאינם משתייכים למגזר הציבורי ולמגזר העסקי, וכולל בעיקר מוסדות ללא כוונת רווח (מלכ"רים), חלקם בעלי אופי התנדבותי. למוסדות המגזר השלישי מגוון צורות התארגנות, דרכי פעולה והתקשרות עם גופים שונים, ולהם מטרות ויעדים רבים. המוסדות ללא כוונת רווח סיפקו בשנת 2002 מוצרים ושירותים שהיוו כ-13 אחוזים מהתוצר

* אנו מודים ליעל אלון מהמרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, לארי פלטיאל ונאוה ברנר מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ולאסתר לוינסון על הסיוע בנתונים ו/או בעצות בבניית הסקר. כמו כן אנו מודים לעמותות שהקדישו מזמנן והשיבו לסקר.

המקומי הגולמי – כ-82 אחוזים על ידי שירותי בריאות (רובם ככולם קופות חולים) וחינוך (בעיקר מערכת ההשכלה הגבוהה), וכ-6 אחוזים על ידי מוסדות רווחה (כץ ואחרים, 2006). המגזר הציבורי מימן כמחצית מפעילות המלכ"רים. מספר המועסקים בשכר (בשווה ערך משרות מלאות) במגזר השלישי עמד על כ-216 אלף בשנת 2002, שהם כ-11 אחוזים מהמועסקים במשק¹ – כ-70 אחוזים מהם מועסקים בשירותי הבריאות והחינוך. לפירוט פעילות המגזר השלישי ראו כץ ואחרים (2006)².

אחד מתחומי הפעילות של העמותות, לפי הסיווג הבינלאומי של ארגונים ללא כוונת רווח אשר הותאם לישראל (גדרון ואחרים, 2003), הוא כאמור רווחה הכוללת חלוקת משנה לשירותי רווחה (טיפול באוכלוסיות במצוקה כמו נכים, קשישים, מתמכרים) ולסיוע כספי וחומרי (גמילות חסדים) – פעילות הנמצאת במוקד העניין בסקר הנוכחי.

בעקבות השפל במחזור העסקים בראשית העשור, התגברות ממדי העוני והפניית תשומת הלב לסוגיה של חוסר ביטחון תזונתי (ראו למשל דוח בנק ישראל 2005) – בד בבד עם השחיקה במשאבים הציבוריים המופנים למדיניות רווחה – גבר העניין בפעילות עמותות העוסקות בסיוע כספי וחומרי לנזקקים, ונערכו מספר סקרים (להשוואה עם ממצאי הסקר הנוכחי ראו נספח א'). למרות זאת המידע על פעילות העמותות בתחום דל.

ניראל וארז (2005) סקרו 85 ארגוני מזון (בתי תמחוי, חלוקת ארוחות וסלי/תלושי מזון) בשנת 2004; לוינסון (2005) הרחיבה את אוכלוסיית הסקר עד ל-136 עמותות; ארגון "לתת", שהוא אחד מארגוני הסיוע ההומניטאריים הגדולים בישראל, פרסם מאז שנת 2003 את "דו"ח העוני האלטרנטיבי" המבוסס על סקר, אשר בשנת 2005 כלל 95 עמותות מזון הממוקמות בכ-70 ישובים.

הסקרים מצביעים על הטרוגניות רבה בהיקף הארגונים ובדפוסי הפעילות שלהם. עמותות המזון אמנם פרושות בכל רחבי הארץ, אך יש להן ייצוג חסר בצפונה. רוב המימון לפעילותן מגיע מהציבור הרחב ומהמגזר העסקי, כאשר שווי הסיוע השנתי של כשני שלישים מהארגונים נמוך ממיליון ש"ח, וקרוב למחצית מהארגונים מסייעים לעד 200 משפחות בחודש (ניראל וארז, 2005). רוב הנזקקים הופנו לעמותות המזון דרך מחלקות הרווחה של הרשויות המקומיות, ולמעלה ממחצית העמותות נוהגות לערוך מבחני נזקקות לצורך קביעת הזכאות לסיוע. שיעור הגידול הממוצע במספר מקבלי הסיוע עמד על כ-22 אחוזים בשנת 2005 בהשוואה לשנת 2004 ("לתת", 2005). ייצוג גבוה של נזקקים ניתן למצוא בקרב משפחות ברוכות ילדים, משפחות חד-הוריות ומובטלים. קרוב לשלוש חמישיות מהנזקקים קבלו סיוע לפחות פעם בשבוע, ושיעור דומה קיבלו סיוע מעל שנה. שלוש חמישיות מעמותות העסיקו אך ורק מתנדבים, ומחציתן נעזרות בעד 20 מתנדבים.

הסקר הנוכחי מקיף לבד מעמותות מזון גם עמותות המעניקות סיוע בעין בתחומים נוספים (כמו ביגוד וציוד רפואי), וכן עמותות המסייעות בכסף ובהלוואות. הסקר הקיף מספר רב של עמותות בהשוואה לסקרים לעיל. בחלק ב' מוצגת המתודולוגיה – הגדרת אוכלוסיית הסקר ומסגרת הסקר, וכן שיטת המחקר; בחלק ג' ניתן למצוא פירוט של הממצאים לפי חלוקה נושאת.

¹ מספר המתנדבים הגיע בשנת 1997 לכ-39 אלף (גדרון ואחרים, 2003).

² קיים מידע סטטיסטי חלקי ביותר על מגוון פעילויות המגזר השלישי, והוא מתפרסם בתדירות נמוכה על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והמרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב (<http://www.oliveinteractive.co.il/ICTR/>).

ב. מתודולוגיה

אוכלוסיית הסקר

הסקר מתמקד בעמותות העוסקות בסיוע כספי וחומרי בתחום הרווחה. על פי הסיווג הבינלאומי של ארגונים ללא כוונת רווח (ICNPO), שהותאם על ידי המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, מדובר בעמותות הפעילות בתחומים הבאים (לפירוט ראו גדרון ואחרים, 2003):

עזרה כספית (כולל הלוואות ללא ריבית) – סעיף 4201; עזרה בעין – סעיף 4202; עזרת אחרת (במקרה שלנו בעיקר סיוע בשיעורים פרטיים) – סעיף 4203.

עמותות העוסקות בעזרה בעין, דהיינו הענקת סיוע חומרי, מסווגות בסקר הנוכחי לפי שלושה סוגי פעילויות:

עזרה במזון: חלוקת סלי מזון, בתי תמחוי וחלוקת ארוחות לבתים;

עזרה רפואית: עזרה בטיפול/ציוד רפואי;

עזרה בציוד: עזרה בציוד ביתי, ביגוד וציוד לבית ספר.

מסגרת הסקר

מסגרת הסקר כללה בראש ובראשונה עמותות שהופיעו במאגר הנתונים של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי נכון לספטמבר 2005 (1,405 עמותות). עמותות נוספות לוקטו במהלך החודשים נובמבר-דצמבר 2005 מאתרי אינטרנט (182 עמותות) ובכללם מעמותת "לתת", וכן עמותות שקיבלו בשנת 2005 תמיכה מהמדינה, על פי דיווחי החשב הכללי במשרד האוצר.³ סך הכול מדובר על 1,638 עמותות העוסקות בסיוע כספי וחומרי בתחום הרווחה.

שיטת המחקר

הסקר התבסס על משלוח שאלונים מזוהים בכתב ותזכורות בכתב ובטלפון (נוסח השאלון בסוף העבודה). בחודש דצמבר 2005 נשלחו שאלונים לכל העמותות הכלולות במסגרת הסקר. בחודש ינואר 2005 נשלחו מכתבי תזכורת לכ-1,200 עמותות שטרם ענו, ובמהלך חודש פברואר 2006 נעשתה פנייה טלפונית לכ-500 עמותות שלא השיבו עד אז לשאלון. במהלך הסקר נופו 476 עמותות מטעמים שונים (לוח עזר להלן): עמותות לא רלוונטיות, בעיקר כאלו שהוקמו באופן חד-פעמי לצורך גיוס כספים לשם סיוע רפואי לחולה אחד; עמותות שהסתבר באופן ודאי שהן נסגרו; עמותות שהמען והטלפון שלהן שגוי ולכן לא נוצר עימן קשר. בסיכומו של דבר נותרו 1,162 עמותות שלהן פוטנציאל השבה, אך יש לזכור שיתכן וחלקן בכל זאת אינן פעילות. לסקר השיבו 343 עמותות, שהן כ-30 אחוזים מסך העמותות הפוטנציאליות.

³ את רשימת העמותות הנהנות מתמיכה מתקציב המדינה ניתן למצוא בכתובת האינטרנט: http://app2.mof.gov.il/tmichot/tmichot_frame.htm.

לוח עזר. ניפוי אוכלוסיית הסקר

מספר העמותות	סטאטוס העמותות
1,638	מסגרת הסקר
100	עמותות לא רלוונטיות
41	עמותות שנסגרו
335	עמותות שהמען והטלפון שלהן שגוי
1,162	סה"כ פוטנציאל השבה לשאלון
343	עמותות שהשיבו

נעשה מאמץ להגיע לכל העמותות הגדולות המעניקות סיוע כספי וחומרי בתחום הרווחה, ולכן ניתן להעריך כי הסקר מכסה שיעור גבוה יחסית מנפח פעילות העמותות (למשל מספר מקבלי הסיוע, שווי הסיוע ומספר המתנדבים). בהיעדר נתונים מוסמכים על סך אוכלוסיית העמותות והיקף פעילותן, לא ניתן לקבוע מהו שיעור הכיסוי של הסקר והייצוגיות שלו במדדי פעילות שונים.

ג. ממצאים
סוגי פעילות עיקריות של העמותות

עמותות הרווחה עוסקות במגוון רחב של פעילויות. חלק מהעמותות דיווחו על מספר פעילויות עיקריות⁴, למרות שהתבקשו לסמן רק תשובה אחת. בכדי להתגבר על בעיה זו חילקנו בחלק מהמקרים את מדדי הפעילות של עמותה בין פעילויות העיקריות⁵. כחמישית מכלל הפעילויות של העמותות היא עזרה בסלי/תלושי מזון ויתר הפעילויות הן בשכיחות הרבה יותר נמוכה (דיאגראמה א1).

כ-41 אחוזים מהעמותות דיווחו על פעילות עיקרית אחת, ותופעה זו שכיחה בקרב עמותות העוזרות בכסף ומעניקות הלוואות וכן אצל עמותות העוזרות בסלי/תלושי מזון (לוחות א1 ו-ב1).

כאשר בוחנים את ריבוי הפעילויות של העמותות הנסקרות עולה התמונה הבאה (דיאגראמה ב1). מבין שלל הפעילויות שכיחה חלוקת סלי מזון – למשל כ-85 אחוזים מהעמותות המחלקות ציוד לבית ספר מחלקות בנוסף גם סלי מזון; נפוצה התופעה של בתי תמחוי המספקים גם ארוחות לבתים – כאשר למעלה משני שלישים משני סוגי העמותות הללו מחלקות גם סלי מזון; ועמותות המחלקות ציוד ביתי או ציוד לבית ספר עוסקות גם בחלוקת בגדים. יש להדגיש כי הפעילות העיקרית הנוספת של עמותות המחלקות סלי מזון היא במגוון תחומים.

⁴ לכשני שלישים מהן היו אף יותר משתי פעילויות.

⁵ לדוגמה, את מספר המתנדבים של עמותה אשר דיווחה על שתי פעילויות עיקריות חילקנו לשניים בין שתי הפעילויות.

פרישה גיאוגרפית⁶

באופן כללי פרישת העמותות הנסקרות במחוזות השונים ברחבי הארץ דומה (דיאגרמה 2 ולוח 2), הגם שהיקף האוכלוסייה וזו הנזקקת שונה מאוד בין מחוזות – התחשבות בכך נערכת בהמשך.

התנאים לקבלת סיוע

עמותות הרווחה אינן חייבות מתוקף חוק לסייע לכל אחד, והן רשאיות לקבוע בעצמן את הקריטריונים לקבלת סיוע. ארבעת הקריטריונים העיקריים שהוגדרו בשאלון הם: הפנייה מגורם ציבורי (לשכת רווחה וכדומה), השתייכות לקבוצת אוכלוסייה מסוימת, כל אחד המבקש סיוע, אחר. חלק מהעמותות דיווחו על יותר מקריטריון אחד. הקריטריון המרכזי לקבלת סיוע מהעמותות הנסקרות היה הפנייה מגורם ציבורי בו נקבו כשתי חמישיות מהעמותות, ואילו כרבע עזרו לכל דכפין (לוח 3).

דיאגרמה 3 מציגה את שיעור מקבלי הסיוע בכסף (לא כולל הלוואות ללא ריבית) ובעין לפי קריטריון זכאות עיקרי. התפלגות הקריטריונים בעמותות המסייעות בכסף הייתה דומה. לעומת זאת חלק ניכר ממקבלי הסיוע בעין נדרשו להציג הפניה מגורם ציבורי. מעניין לגלות שלמעלה מרבע מהעמותות התומכות הן בכסף והן בעין סייעו לכל מי שפנה לקבלת עזרה.

מספר מקבלי הסיוע

בשנת 2005 קיבלו סיוע מהעמותות הנסקרות כ-122 אלף אנשים בממוצע לחודש וכן כ-48 אלף משפחות. בהנחה שגודל משפחה ממוצעת עומד על 4 נפשות⁷, סך מקבלי הסיוע לחודש הגיע לכ-313 אלף נפשות. היקף מקבלי הסיוע עלול להיות מוטה כלפי מטה שכן 47 עמותות לא דיווחו על מספר מקבלי הסיוע ולמעלה משני שלישים מהעמותות השיבו שרוב מקבלי הסיוע הן משפחות ברוכות ילדים (לוח 5 בהמשך). מאידך, יתכן שחלק ממקבלי הסיוע פנו ליותר מעמותה אחת שהשיבה לשאלון.

מספר מקבלי הסיוע הממוצע לעמותה נסקרת עמד על כ-1,000 לחודש והחציון על כ-200. מדיאגרמה 4 עולה כי מספר הנזקקים הגדול ביותר מסתייע בעמותות המזון. 76 אחוזים מהעמותות דיווחו על עלייה במספר מקבלי הסיוע בשנת 2005 בהשוואה לשנת 2004, וכמעט כל השאר דיווחו על יציבות (דיאגרמה 5 ולוח 4). שיעור השינוי החציוני במספר מקבלי הסיוע עמד על 20 אחוזים. לא נרשמו הבדלים בולטים בשיעור העמותות המדווחות על גידול במספר מקבלי הסיוע לפי סוג פעילות עיקרית, וגם חציון שיעור הגידול היה דומה. שיעור מקבלי הסיוע מהעמותות הנסקרות מסך-כול האוכלוסייה (לא כולל ערביי מזרח ירושלים) הוא 5.5 אחוזים (דיאגרמה 6א), כאשר במחוזות ירושלים, חיפה ובאזור יהודה ושומרון שיעורם הוא 10 אחוזים ומעלה, ובמחוז תל אביב הוא כ-3 אחוזים בלבד.

⁶ העמותות התבקשו להשיב באיזה יישוב/יישובים הן פעילות ואנו קיבצנו את התשובות לחלוקה מחוזית (לפי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה). חלק מהעמותות ציינו במפורש שהפרישה שלהן היא כלל-ארצית.

⁷ אמנם אין בידינו מידע על מספר הנפשות במשפחה הזוכה לסיוע מהעמותות הנסקרות אך מספר הנפשות הממוצע במשק בית עני עמד בשנת 2004/2005 על 3.9. יצוין כי לוינסון (2005) הניחה כי משפחות המקבלות סיוע מעמותות המזון מונות 3.13 נפשות, לפי גודל משק בית יהודי ממוצע.

כיוון שרוב רובם של מקבלי הסיוע נמנים כפי הנראה עם השכבות הלא-מבוססות, חישבנו גם את שיעור מקבלי הסיוע מהנפשות המצויות מתחת לקו העוני⁸ במחוז (דיאגראמה 6ב). מקבלי הסיוע מהווים כ-22 אחוזים מאוכלוסיית העניים. במחוז תל-אביב השיעור מתקרב לשמונים אחוזים, וזאת כפי הנראה בשל ריבוי עמותות ואוכלוסייה מצומצמת יחסית של עניים. במחוז הצפון שיעור מקבלי הסיוע מהאוכלוסייה הענייה נמוך מאוד. הסיבה לכך היא כפי הנראה קיומה של אוכלוסייה ערבית גדולה במחוז המאופיינת, מחד גיסא, בפעילות מצומצמת של עמותות רווחה – מסיבות תרבותיות, פוליטיות וחברתיות (ראו זיידאן, 2005) – ומאידך בשיעורי עוני גבוהים.

הרכב מקבלי הסיוע⁹

כ-70 אחוזים מהעמותות הנסקרות דיווחו שרוב מקבלי הסיוע הן משפחות ברוכות ילדים (דיאגראמה 7), וזאת בשעה שחלקן באוכלוסייה הענייה עומד על כ-30 אחוזים. למעלה ממחצית מהעמותות דיווחו כי משפחות חד-הוריות נמנות עם רוב מקבלי הסיוע בעוד שהן רק 7 אחוזים מהעניים. ייצוג יתר בולט למקבלי הסיוע ביחס לאוכלוסייה הענייה ניתן למצוא גם בקרב קשישים, עולים חדשים וחרדים. מנגד רק 11 אחוזים מהעמותות השיבו שרבים ממקבלי הסיוע הם ערבים וזאת בשעה שכ-40 אחוזים מהעניים הם ערבים.

באשר להרכב מקבלי הסיוע לפי סוג פעילות העמותה כדאי לציין את הממצאים הבאים (לוח 5): בבתי תמחוי יש ייצוג בולט לעולים חדשים ולקשישים ואצל האחרונים גם בחלוקת ארוחות לבתים. בעמותות המעניקות הלוואות ללא ריבית נעזרים בשכיחות גבוהה חרדים.

תדירות קבלת הסיוע

תדירות קבלת הסיוע מהעמותות תלויה באופי הפעילות שלהן. אנו קיבצנו את התדירות לשלוש קבוצות: גבוהה – לפחות פעם אחת בשבוע, בינונית – פעם בחודש, נמוכה – בחגים וחד-פעמי. עמותות הפעילות בחלוקת ארוחות לבתים ובתי תמחוי מסייעים באופן טבעי בתדירות גבוהה, עמותות המחלקות מוצרים מסייעות בתדירות בינונית עד נמוכה, ועמותות המסייעות בכסף ואלו המעניקות הלוואות מאופיינות בתדירות קבלת סיוע נמוכה (דיאגראמה 8 ולוח 6). נזקקים המסתייעים בסלי מזון עושים זאת בתדירות משתנה.

משך זמן קבלת הסיוע

כ-60 אחוזים מהעמותות הנסקרות השיבו כי רוב מקבלי הסיוע נעזרים בהן שנה ומעלה (דיאגראמות 9א ו-9ב, לוח 7). משמעות הדבר היא שלגבי אוכלוסיות נרחבות הנזקקות היא תופעה מתמשכת. הסתמכות ממושכת על העמותות נפוצה בעמותות עזרה במזון וגם בעמותות עזרה בציוד. מנגד פחות ממחצית מעמותות עזרה בכסף דיווחו שהפונים אליהן נעזרים בשירותיהן מעל שנה, ובמקרים רבים מדובר בסיוע חד-פעמי (כמו גם אצל עמותות העוזרות בציוד רפואי).

⁸ עני הוא מי שהכנסתו המשפחתית הפנויה לנפש תקנית נמוכה ממחצית ההכנסה החציונית לנפש תקנית.
⁹ יש להתייחס במשנה זהירות לממצאים בחלק זה שכן אין בידינו נתונים מפורטים על הרכב מקבלי הסיוע, וקיימת חפיפה רבה בין אוכלוסיות שונות (למשל משפחות ברוכות ילדים וחרדים או משפחות חד-הוריות ועולים חדשים).

אי-קבלת סיוע מהעמותות

למעלה ממחצית מהעמותות הנסקרות לא העניקו סיוע לכל הפונים אליהם, ובאופן כללי היה דמיון רב בשיעור הסירוב לפי סוג פעילות (לוח 8).

העמותות לא מסייעות בממוצע לחמישית מהפונים אליהם בבקשה לעזרה. בסקר התמקדנו בשתי סיבות מרכזיות לכך: היעדר אמצעים כספיים או אי-עמידה של הנוקד בקריטריונים לקבלת עזרה מהעמותה. מדיאגראמה 10א מסתבר שהסיבה הראשונה במעלה היא היעדר אמצעים – שני שלישים מהעמותות ציינו זאת.

בבתי תמחוי אי-קבלת סיוע בשל היעדר אמצעים הייתה הסיבה הדומיננטית ואילו אצל עמותות העוסקות במתן הלוואות ללא ריבית ואלו המעניקות טיפול/ציוד רפואי נקבה סיבה זו בשכיחות נמוכה יחסית (דיאגראמה 10ב ולוח 9). עמותות המעניקות הלוואות ללא ריבית דיווחו בשכיחות גבוהה שסירבו לפונים כיוון שלא עמדו בקריטריונים.

מקורות המימון של העמותות

העמותות נשאלו מהו מקור המימון העיקרי שלהן (בכסף ובעין) ולא נשאלו באופן ישיר על התפלגות המקורות כיוון שמדובר בשאלה רגישה. כתוצאה מכך אין באפשרותנו לפלח את מקורות המימון אלא רק להצביע בקווים כללים על הרכב מקורות המימון. מדיאגראמה 11 ולוח 10 עולה כי מחצית מהעמותות הנסקרות דיווחו שתרומות מאנשים פרטיים היו מקור המימון העיקרי וכשישית תרומות מחו"ל. מכאן שכשני שלישים ממקורות המימון העיקריים הם מפרטים. תרומות מעסקים היוו רק כעשירית ממקורות המימון העיקריים. תרומות ממוסדות ממשלתיים (כולל רשויות מקומיות) היו מקור מימון עיקרי רק לכ-6 אחוזים מהעמותות.

שווי הסיוע בכסף ובמוצרים

שווי הסיוע בכסף ובמוצרים שהעניקו העמותות הנסקרות לנזקקים בשנת 2005 הסתכם ב-434 מיליוני ש"ח שוטפים – 154 מיליוני ש"ח בכסף (76 מיליוני ש"ח למעט הלוואות ללא ריבית) ו-281 מיליוני ש"ח במוצרים (לוח 11א). כ-55 אחוזים מהעמותות העניקו סיוע כספי שנתי שאינו עולה על 100 אלף ש"ח וכ-13 אחוזים העניקו סיוע העולה על מיליון ש"ח (לוח 11ב).

פילוח שווי הסיוע לפי סוג פעילות העמותה מעלה את הממצאים הבאים¹⁰ (דיאגראמה 12). שווי הסיוע בעזרה רפואית הוא בהיקף הרחב ביותר ומתקרב ל-100 מיליון ש"ח בשנת 2005, בין השאר כיוון שהעמותות המרכזיות בתחום הן ייעודיות. היקף הסיוע של עמותות מזון מסתכם בקרוב ל-110 מיליוני ש"ח.

ההלוואות ללא ריבית הגיעו ל-85 מיליוני ש"ח, אך ההטבה הגלומה בהן תלויה בריבית השוק העומדת בפני הלווים, העשויה להיות גבוהה מאוד. אילו נניח שהיא הייתה שקולה לריבית הנומינלית על חח"ד ומשיכות יתר (9.6 אחוזים בשנת 2005) אזי השווי השנתי של ההטבה הגלומה באותן הלוואות עמד בשנת 2005 על כ-8 מיליוני ש"ח.

¹⁰ במקרה של עמותות שדיווחו על יותר מפעילות אחת חולק שווי הסיוע באופן שווה בין פעילויותיה. חלוקה זו תטה כלפי מטה את שווי הסיוע המרכזי של עמותות שאמנם עוסקות בפעילות עיקרית אחת אך יש להן גם פעילויות משניות רבות נוספות.

שווי הסיוע החודשי הממוצע לנזקק (למעט הלוואות ללא ריבית) בשנת 2005 עמד על 127 ש"ח, כשלושה רבעים ממנו עזרה בעין (דיאגראמה 13). שווי הסיוע לנזקק הולך ופוחת בקצב מהיר ככל שהעמותה מסייעות ליותר נזקקים – יתכן והדבר נובע מכך שקיים ייצוג גבוה יחסית לעמותות מזון ולאילו העוזרות בצידוד/טיפול רפואי, שבהן שווי הסיוע הממוצע לנזקק נמוך יחסית. מחצית מהעמותות הנסקרות דיווחו על גידול בשווי הסיוע שהן העניקו בשנת 2005 בהשוואה לשנת 2004, כשליש דיווחו על אי-שינוי וקצת למעלה מעשירית על ירידה (דיאגראמה 14 ולוח 12). חציון שיעור הגידול עמד עשרים אחוזים. לא נמצא קשר ברור בין שווי הסיוע של העמותות לבין שיעור השינוי בשווי.

בדיאגראמה 14 מוצגים שיעורי השינוי במספר הנזקקים ובשווי הסיוע בשנת 2005 בהשוואה לשנת 2004, עבור כל העמותות שמסרו נתונים אלו. אילו שני שיעורי השינוי היו זהים שווי הסיוע הממוצע לנזקק היה נותר ללא שינוי (קו 45° בדיאגראמה). בפועל מספר הנזקקים עלה בקצב מהיר יותר משווי הסיוע, כך ששווי הסיוע הממוצע לנזקק פחת. שיפוע קו הרגרסיה הוא כ-0.4, דהינו שעל כל גידול בן אחוז אחד במספר הנזקקים שווי הסיוע עלה רק ב-0.4 אחוז.

מתנדבים ומועסקים בשכר

לרשות העמותות הנסקרות עמדו מדי חודש בחודש כ-35 אלף מתנדבים. בעמותות המעניקות סיוע בסלי/תלושי מזון מצויים כחמישית מהמתנדבים ובשאר עמותות הסיוע בעין התפלגות מספר המתנדבים דומה (דיאגראמה 15). קרוב לשליש מהעמותות נעזרו ב-5 מתנדבים לכל היותר ואילו 7 עמותות נעזרו בשירותיהם של למעלה מ-500 מתנדבים (דיאגראמה 16). המתנדבים תרמו בממוצע כ-15 שעות בחודש – שווה ערך לכ-2,800 משרות חודשיות מלאות. בעמותות העוסקות בעזרה בטיפול/צידוד רפואי המתנדבים מקדישים בממוצע כ-23 שעות שבועיות (דיאגראמה 17). כ-30 אחוזים מהעמותות הנסקרות העסיקו עובדים בשכר, ומספר המועסקים הכולל הגיע לכ-1,700. שיעור גבוה יחסית של בתי תמחוי ועמותות המחלקות ארוחות בבתים העסיקו עובדים בשכר, ושכיחות התעסוקה של מעל 5 עובדים לעמותה גבוהה יחסית אצלם (לוח 13). היחס בין מספר העובדים בשכר לבין מספר מקבלי הסיוע בעמותה פחת ככל שמספר מקבלי הסיוע גדל (יתרונות לגודל). באותה מידה, היחס בין מספר המתנדבים למספר העובדים בשכר בעמותה הלך וגדל (בקצב הולך ופוחת) ככל שמספר המתנדבים גדל.

ביבליוגרפיה

- בנק ישראל (2006), *דין וחשבון 2005*, פרק ח', ירושלים.
- גדרון ב', בר מ' וכץ ח' (2003), *המגזר השלישי בישראל: בין מדינת רווחה לחברה אזרחית*, קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד, ת"א.
- כץ ח', אלון י', גדרון ב' ובביס ד' (2006), *נתונים על המגזר השלישי בישראל, 2006*, המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (1998), *סקר הכנסות והוצאות של מוסדות ללא כוונת רווח 1996-1980*, פרסום מס' 1077.
- זיידאן א' (2005), *התנדבות, תרומות ועמדות כלפי ארגוני בחברה הערבית-פלסטינית בישראל – בחינה מחודשת*, המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע.
- לוינסון א' (2005), *מיפוי עמותות מזון: היקף ודפוסי פעילות, 2004*, המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע.
- לתת (2006), *דו"ח העוני האלטרנטיבי 2005*, מס' 3, http://www.latet.org.il/attachments/attach_784_1151958.pdf
- נירל נ' וארז שי (2005), *דגמים של ארגוני סיוע במזון בישראל*, מאיירס – גוינט – מכון ברוקדייל, מרכז סמוקלר לחקר מדיניות הבריאות, דוח מחקר דמ-462-05, ירושלים.

לוח א1. מספר עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית

אחר	עזרה בבית ספר	עזרה בבניגוד	עזרה בציוד ביתי	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	חלוקת ארוחות לבתיים	בית תמחוי	עזרה בסלי/תלוישי מוון	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בכסף	סוג פעילות עיקרית
13	0	2	2	7	5	3	36	41	30	
פעילות עיקרית אחת										
ריבוי פעילויות עיקריות ¹										
4	19	37	27	30	17	10	55	33		עזרה בכסף
3	3	15	18	12	10	6	27		33	מתן הלוואות ללא ריבית
9	64	89	69	39	51	25		27	55	עזרה בסלי/תלוישי מוון
2	10	20	11	5	26		25	6	10	בית תמחוי
1	26	39	31	11		26	51	10	17	חלוקת ארוחות לבתיים
1	24	26	31		11	5	39	12	30	עזרה בטיפול/ציוד רפואי
2	45	63		31	31	11	69	18	27	עזרה בציוד ביתי
5	56		63	26	39	20	89	15	37	עזרה בבניגוד
5		56	45	24	26	10	64	3	19	עזרה בציוד לבית ספר
	5	5	2	1	1	2	9	3	4	אחר

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 2.
הערה ללוח:

(1) בשל העובדה שהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת, סך הפעילויות העיקריות אינו שווה לסך העמותות. קיימת סימטריה בין הערכים בתאים מעל ומתחת לאלכסון.

לוח 1. התפלגות מספר עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית (אחוזים, לפי שורה)

סה"כ	אחר	עזרה בציוד לבית ספר	עזרה בציוד בתי	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	חלוקת ארוחות לבתיים	בית תמחוי	עזרה בסל/תלוישי מוון	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בכסף	סוג פעילות עיקרית
100	9	0	1	5	4	2	26	29	22	
פעילות עיקרית אחת										
ריבוי פעילויות עיקריות ¹										
100	2	8	12	13	7	4	24	14		עזרה בכסף
100	2	2	14	9	8	5	21		26	מתן הלוואות ללא ריבית
100	2	15	16	9	12	6		6	13	עזרה בסל/תלוישי מוון
100	2	9	10	4	23		22	5	9	בית תמחוי
100	0	12	15	5		12	24	5	8	חלוקת ארוחות לבתיים
100	1	13	17		6	3	22	7	17	עזרה בטיפול/ציוד רפואי
100	1	15		10	10	4	23	6	9	עזרה בציוד בתי
100	1	16	18	7	11	6	25	4	11	עזרה בביגוד
100	2		18	10	10	4	25	1	8	עזרה בציוד לבית ספר
100		16	6	3	3	6	28	9	13	אחר

2. המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 2.

הערה ללוח:

(1) המשקל שניתן לכל פעילות עיקרית הוא ביחס הפוך למספר הפעילויות המדווחות. לדוגמה, במקרה של עמותה אשר דיווחה על 2 פעילויות עיקריות, ניתן משקל של 0.5 לכל אחת מהן.

לוח 2. התפלגות מספר עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹ ומחוז (אחוזים, לפי טור)

מחוז פעילות	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
כלל ארצי	20	12	10	14	6	13	12	9	14	23
הצפון	5	7	12	10	16	18	13	14	19	13
חיפה	10	10	10	17	11	10	13	13	15	17
המרכז	11	17	19	17	22	15	14	18	12	20
תל אביב	15	22	13	19	14	7	13	14	14	10
ירושלים	21	19	11	14	10	13	16	15	4	10
הדרום	11	4	17	7	16	19	17	13	22	7
יהודה ושומרון	7	10	5	2	4	4	4	6		
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
מספר משיבים ²	131	101	201	42	79	68	95	125	78	30

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 1 ו-2.
הערות ללוח:

- (1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
- (2) מספר מוחלט.

לוח 4. התפלגות שיעור השינוי במספר הפונים לעמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹

(אחוזים, לפי טור)

אחר	עזרה בציוד לבית ספר	עזרה בציוד	עזרה בביגוד	עזרה בביגוד	עזרה בציוד	עזרה בטיפול/צי וד הפואי	חלוקת ארוחות לבתיים	בית תמחוי	עזרה בסל/תלשי מזון	מזון ללא ריבית	עזרה בכסף	כללי	שיעור שינוי
68	90	89	91	82	95	89	87	61	76	76	76	76	עלה
20	30	25	25	25	25	20	25	25	30	25	30	25	חציון
45	46	42	43	33	39	46	38	30	38	30	38	35	ממוצע
8	10	6	8	6	19	8	7	14	12	14	12	11	התפלגות שיעור עלייה: 10-1
46	25	39	35	32	26	54	38	31	28	31	28	34	20-11
46	65	55	56	61	55	38	55	56	60	56	60	55	מעל 20
28	10	11	9	16	5	11	12	39	23	39	23	23	לא חל שינוי
4	0	0	0	2	0	0	1	0	1	0	1	1	ירד
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ
25	69	98	74	49	64	35	164	76	106	76	106	303	מספר משגיבים ²

8-1-2. המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 1-2.

הערות ללוח:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

(2) מספר מוחלט.

לוח 5. שיעור עמותות הרווחה בשנת 2005 שדיווחו על קבוצת מקבלי סיוע עיקרית¹, לפי סוג פעילות עיקרית²
(אחוזים)

שיעור מהעניים ⁴	שיעור באוכלוסיה ⁴	אחר	עזרה בציוד לבית ספר	עזרה בציוד בבית	עזרה בציוד/לציוד רפואי	חלוקת ארוחות לבתיים	בית תמחוי	עזרה בסלי/תלוישי מזון	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בכסף	כללי	מאפייני מקבלי הסיוע
7	4	43	74	67	77	71	65	67	39	51	54	משפחות חד-הוריות
13	16	43	63	68	70	65	81	60	30	37	49	עולים חדשים
14	6	38	39	36	45	41	41	38	61	55	43	חרדים
41	19	38	12	13	19	13	14	11	9	10	11	ערבים
38	13	24	70	72	68	74	68	69	32	50	53	מובטלים
31	15	33	72	72	66	78	68	76	67	71	70	משפחות ברוכות ילדים
10	9	62	57	55	64	74	78	55	30	40	47	קשישים
		21	102	78	47	68	37	169	69	101	292	מספר משיבים ³

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-5, דוח בנק ישראל (2005).
הערות ללוח:

- (1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מקבוצת מקבלי סיוע עיקרית אחת ולכן הטורים אינם מסתכמים ל-100 אחוזים. בחלק מהמקרים יש תפיפה בין הקבוצות (למשל חרדים ומשפחות ברוכות ילדים).
- (2) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
- (3) מספר מוחלט.
- (4) נתוני 2004. עני הוא מי שהכנסתו המשפחתית הפגוריה נלפס תקנית נמוכה ממחצית ההכנסה החזונית לנפש תקנית. יש לשים לב לכך שמדובר בשיעור הנפשות העניות בעוד שהעמותות השיבו ביחס לקבוצה העיקרית של מקבלי סיוע.

לוח 6. התפלגות תדירות קבלת הסיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005¹, לפי סוג פעילות עיקרית²

(אחוזים, לפי טור)

תדירות קבלת הסיוע	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
כל יום	3				25						38
מספר פעמים בשבוע	7		10	2	25	17	20		50		25
פעם בשבוע	14			34		33					25
פעם בחודש	24	38	7	27	25	17	40		50		
בחגים	19	24		30	25						
חד-פעמי	33	38		7		33	40	100			13
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100		100
מספר משיבים ³	137	37	29	44	4	6	5	2	2	0	8

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-11.
 הערות ללוח:

- (1) עמותות שהשיבו על תדירות אחת בלבד.
- (2) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
- (3) מספר מוחלט.

לוח 7. התפלגות משך קבלת הסיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹

(אחוזים, לפי טור)

אחר	עזרה בציוד לבית ספר	עזרה בציוד בבניוד	עזרה בציוד ביתי	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	חלוקת ארוחות לבתיים	בית תמחוי	עזרה בסלי/תלשי מזון	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בכסף	כללי	משך קבלת סיוע
13	3	6	5	6	1	6	3	8	10	6	פחות מחצי שנה
13	13	16	13	8	13	17	15	33	19	18	חצי שנה עד שנה
54	68	68	65	58	74	74	71	38	45	59	מעל שנה
21	16	11	16	29	11	3	11	21	26	17	אחר
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ
24	68	102	75	52	70	35	175	72	11	310	מספר משגיבים ²

¹ המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-12.

² הערות ללוח:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

(2) מספר מוחלט.

לוח 8. התפלגות שיעור הפונים לעמותות הרווחה בשנת 2005 שלא קיבלו סיוע, לפי סוג פעילות עיקרית¹
(אחוזים, לפי טור)

שיעור הפונים שלא קיבלו סיוע	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
כולם קיבלו סיוע	46	45	50	43	44	48	42	36	41	33	37
10-1	18	18	20	20	14	19	28	26	23	28	22
20-11	12	10	9	14	47	15	15	18	12	18	7
מעל 20	23	26	22	23	25	18	15	21	24	21	33
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
מספר משיבים ²	321	110	82	169	36	67	53	78	105	72	27

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 9 ו-10.
הערות ללוח:

- (1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
- (2) מספר מוחלט.

לוח 9. התפלגות הסיבות המרכזיות לאי-קבלת סיוע מהעמותות הרווחה בשנת 2005¹, לפי סוג פעילות עיקרית²
(אחוזים, לפי טור)

סיבה לאי-קבלת סיוע	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
היעדר אמצעים	70	70	57	76	87	81	57	78	77	75	45
אי-עמידה בקריטריונים	23	23	39	18	13	12	32	19	19	20	41
אחר	7	7	4	6		7	10	3	5	5	14
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
מספר משיבים ³	280	105	68	154	30	61	54	74	94	69	22

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-9.
הערות ללוח:

- (1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מסיבה אחת, ניתן משקל שווה לכל תשובה. לדוגמא במקרה של 2 תשובות כל אחד מהן קיבלה משקל של 0.5.
- (2) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
- (3) מספר מוחלט.

לוח 10. התפלגות מקור המימון העיקרי של עמותות הרווחה בשנת 2005¹, לפי סוג פעילות עיקרית²
(אחוזים, לפי טור)

מקור מימון עיקרי	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
מוסדות ממשלתיים	6	4	5	6	0	8	6	4	5	5	21
עסקים	11	8	4	18	21	21	14	20	19	23	4
אנשים פרטיים בארץ	51	54	59	47	39	43	55	47	47	37	34
עמותות סיוע אחרות	9	4	3	13	12	14	6	9	13	19	3
תרומות מחו"ל	14	15	15	11	16	11	10	11	11	9	23
אחר	9	14	15	5	3	2	8	9	5	6	15
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
מספר משיבים ³	342	116	88	183	39	71	59	84	111	75	27

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-6.
הערות ללוח:

- (1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר ממקור מימון עיקרי אחד, ניתן משקל שווה לכל תשובה. לדוגמא במקרה של 2 תשובות כל אחד מהן קיבלה משקל של 0.5.
- (2) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
- (3) מספר מוחלט.

לוח 11א. שווי הסיוע שהעניקו עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹
(מיליוני ש"ח)

סוג הסיוע	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
עזרה בכסף	154	39	78	14	1	2	5	2	3	2	7
עזרה בעין	281	12	7	49	8	34	89	14	18	11	40
סה"כ	434	51	85	63	9	35	95	16	21	16	47

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 13 ו-14.
הערה ללוח:

(1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מסוג פעילות עיקרית אחת, שווי הסיוע לפי סוג פעילות עיקרית התקבל מחלוקת סך הסיוע במספר הפעילויות העיקריות עליהן דיווחה העמותה.

לוח 11ב. התפלגות שווי הסיוע בכסף ובעין שהעניקו עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹
(אחוזים, לפי טור)

קבוצת גודל של שווי הסיוע (ש"ח)	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
עד 20,000	28	26	28	26	38	26	15	32	28	27	9
20,000-50,000	19	18	14	19	15	22	15	21	17	13	27
50,000-100,000	8	8	9	8	0	4	15	5	11	13	0
100,000-200,000	10	10	11	13	0	19	12	13	15	13	0
200,000-300,000	6	6	3	8	8	15	18	11	9	10	27
300,000-500,000	11	11	14	12	15	7	9	8	11	10	18
500,000-1,000,000	6	8	3	8	15	4	9	5	4	7	0
מעל 1,000,000	13	14	19	7	8	4	9	6	6	6	18
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
מספר משיבים ²	178	93	65	77	13	27	34	38	47	30	11

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 13 ו-14.
הערות ללוח:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.
(2) מספר מוחלט.

לוח 12. התפלגות שיעור השינוי בשווי הסינטי שהעניקו עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹
(אחוזים, לפי טור)

שיעור השינוי בשווי הסינטי	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
עלה	51	48	60	62	78	77	60	70	74	78	67
10-1	45	54	45	44	50	50	41	37	49	47	43
20-11	22	19	31	20	25	20	31	31	22	23	
מעל 20	32	27	24	36	25	30	28	31	29	30	57
לא חל שינוי	34	38	21	25	17	12	27	16	12	7	24
ירד	14	15	19	14	6	11	13	14	13	15	10
10-1	39	47	22	45		29	67	50	46	40	
20-11	12	13	33	9	50		17	10	10	10	
מעל 20	49	40	44	45	50	71	17	40	54	50	100
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
מספר משיבים ²	288	101	48	159	36	65	48	73	97	68	21

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 15 ו-15.1.

הערות ללוח:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

(2) מספר מוחלט.

לוח 13. התפלגות מספר מקבלי השכר בעמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹

(אחוזים, לפי טור)

מספר מקבלי שכר	כללי	עזרה בכסף	מתן הלוואות ללא ריבית	עזרה בסלי/תלושי מזון	בית תמחוי	חלוקת ארוחות לבתים	עזרה בטיפול/ציוד רפואי	עזרה בציוד ביתי	עזרה בביגוד	עזרה בציוד לבית ספר	אחר
אין מקבלי שכר	72	72	83	70	33	54	74	74	64	65	52
1	8	9	4	7	11	9	8	5	10	10	4
2-5	11	13	7	15	39	24	11	17	19	19	7
6-10	4	2	5	2	8	6			3	1	19
מעל 10	5	5	1	5	8	7	8	4	5	4	19
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	0	100
מספר משיבים ²	321	110	82	169	36	67	53	78	105	72	27

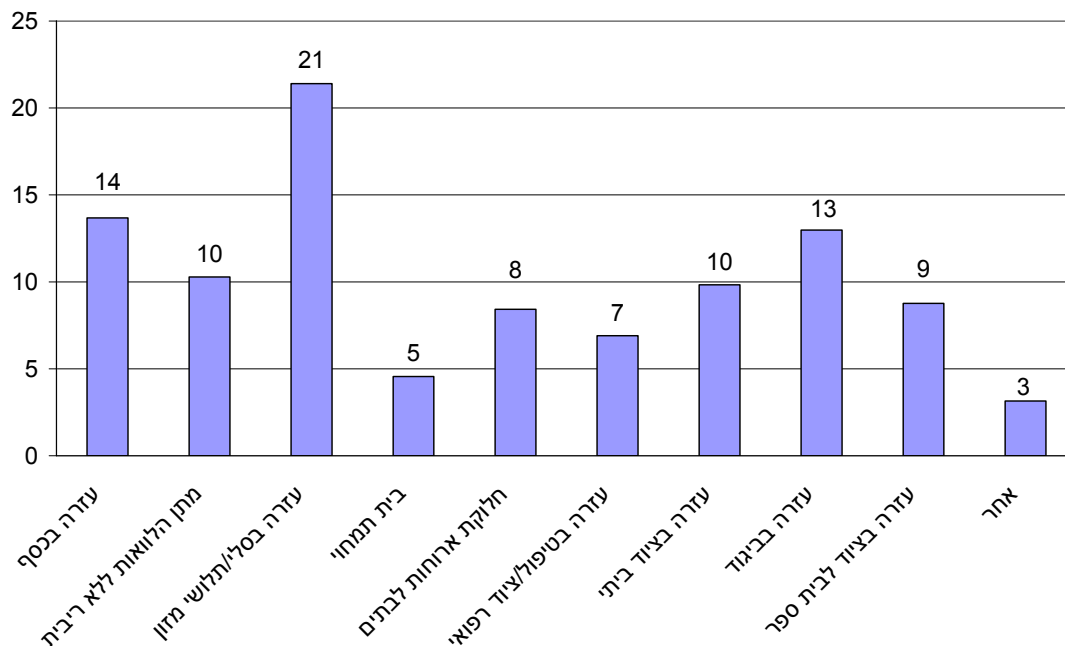
המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-18.

הערות ללוח:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

(2) מספר מוחלט.

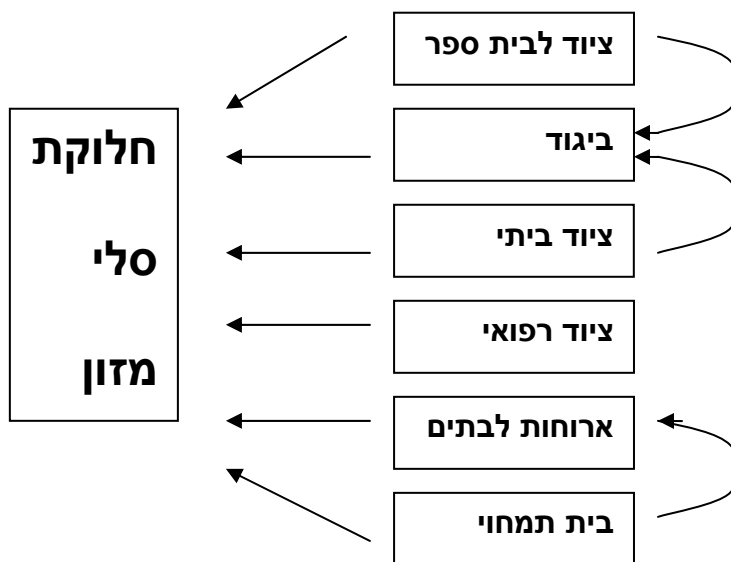
דיאגרמה א1. שיעור עמותות הרווחה בשנת 2005 המדווחות על סוג פעילות עיקרית¹ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 2.
הערה לדיאגרמה:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת. לפיכך המשקל שניתן לכל פעילות הוא ביחס הפוך למספר הפעילויות המדווחות. לדוגמה עמותה שדיווחה על 2 פעילויות עיקריות, ניתן משקל של 0.5 לכל אחת מהן.

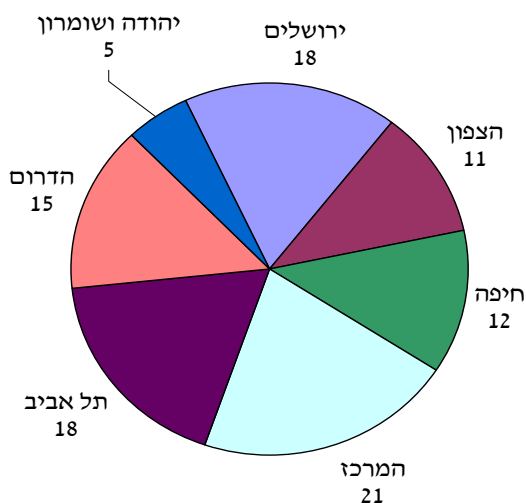
דיאגרמה אב1. ריבוי סוגי פעילויות של עמותות הרווחה המעניקות סיוע בעין בשנת 2005¹

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005.
הערה לדיאגרמה:

(1) חץ משקף את העובדה ששיעור גבוה יחסית מעמותות העוסקות בסוג פעילות מסוים עוסקות גם בפעילות אחרת עליה מצביע החץ.

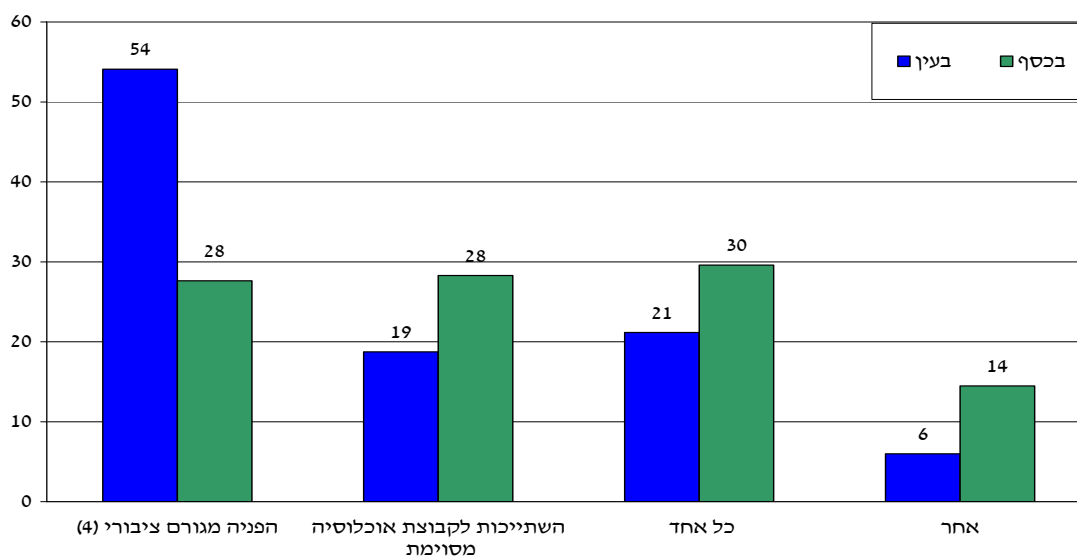
דיאגרמה 2. התפלגות מספר עמותות הרווחה בשנת 2005, לפי מחוז פעילות^{1,2} (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 1; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
הערות לדיאגרמה:

- (1) החלוקה למחוזות היא על פי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- (2) לא כולל עמותות כלל-ארציות.

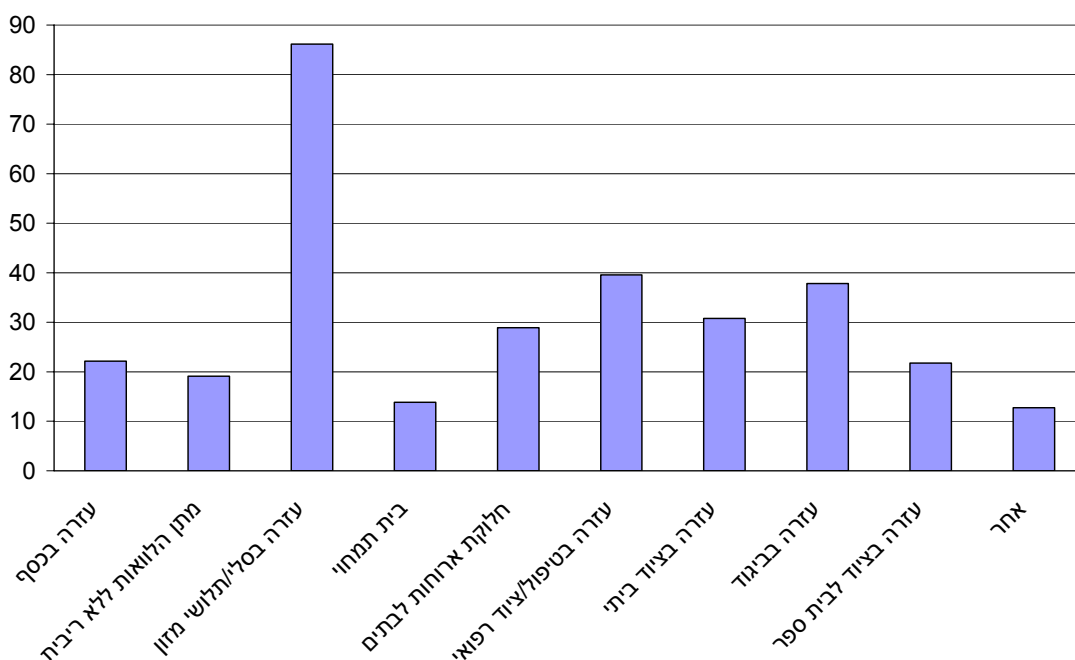
דיאגרמה 3. שיעור עמותות הרווחה בשנת 2005 המדווחות על קריטריון עיקרי לקבלת סיוע^{1,2,3} (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 4, 13 ו-14.
הערות לדיאגרמה:

- (1) לא כולל עמותות המעניקות הלוואות ללא ריבית.
- (2) כאשר עמותות דיווחו על 2 קריטריונים עיקריים, המשקל שניתן לכל קריטריון הוא 0.5.
- (3) החלוקה בין סיוע בכסף ובעין התבצעה בהסתמך על הפעילות העיקרית. במידה ועמותה דיווחה על יותר מפעילות עיקרית אחת, כאשר אחת מהן היא עזרה בכסף, נבחר שווי הסיוע בכסף ובמוצרים. במידה ורוב הסיוע הוא בכסף אזי העמותה שויכה לסיוע בכסף, אחרת לסיוע בעין. עמותה שלא דיווחה על שווי הסיוע הושמטה.
- (4) לשכת רווחה ברשות המקומית ועוד.

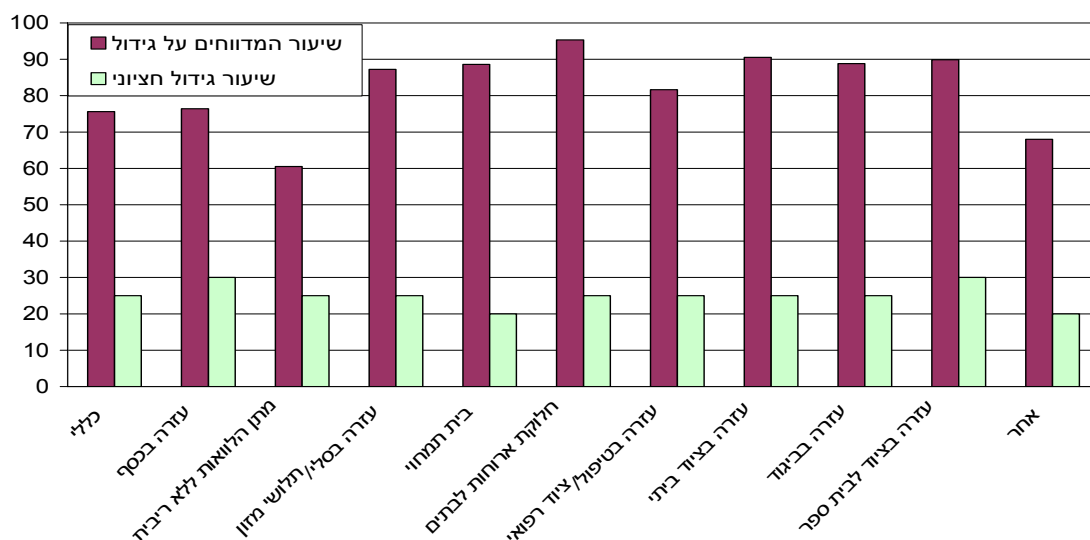
דיאגרמה 4. מספר מקבלי הסיוע¹ מעמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית² (ממוצע חודשי, אלפים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-7.
הערה לדיאגרמה:

- (1) לצורך חישוב מספר מקבלי הסיוע הנחננו שמשפחה מונה 4 נפשות.
- (2) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת, מספר מקבלי הסיוע לפי סוג פעילות עיקרית התקבל מחלוקת מספר מקבלי הסיוע בפעילויות העיקריות עליהן דיווחה העמותה.

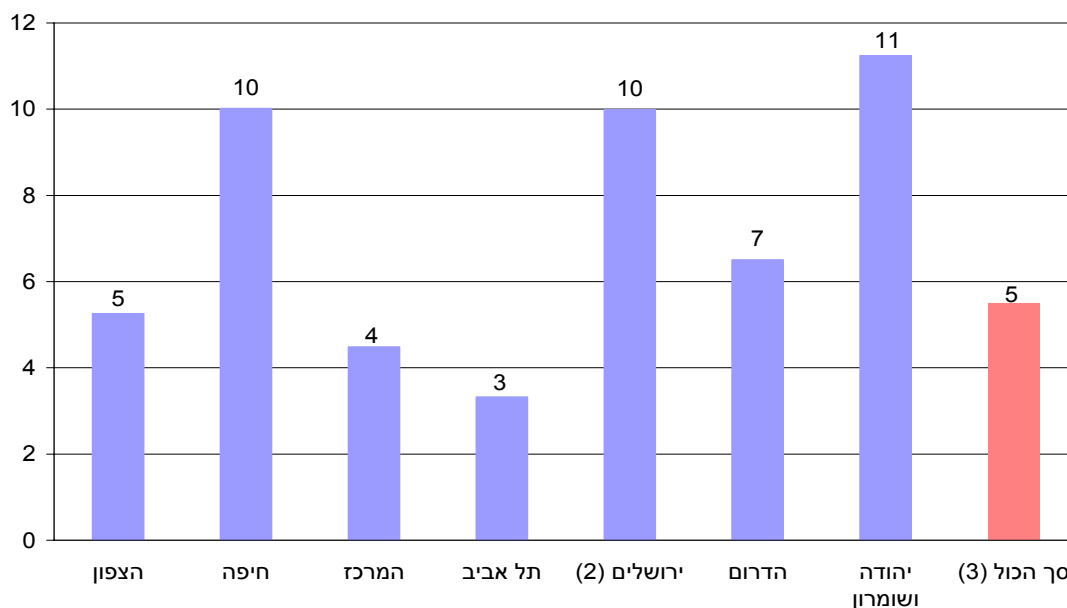
דיאגרמה 5. שיעור עמותות הרווחה שדיווחו על גידול במספר מקבלי הסיוע בשנת 2005 בהשוואה לשנת 2004, ושיעור הגידול החציוני¹, לפי סוג פעילות עיקרית² (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 8 ו-8.1.
הערה לדיאגרמה:

- (1) שיעור הגידול החציוני הוא שיעור הגידול שמחצית מהעמותות דיווחו על שיעור גידול נמוך יותר ומחציתן על שיעור גידול גבוה יותר.
- (2) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

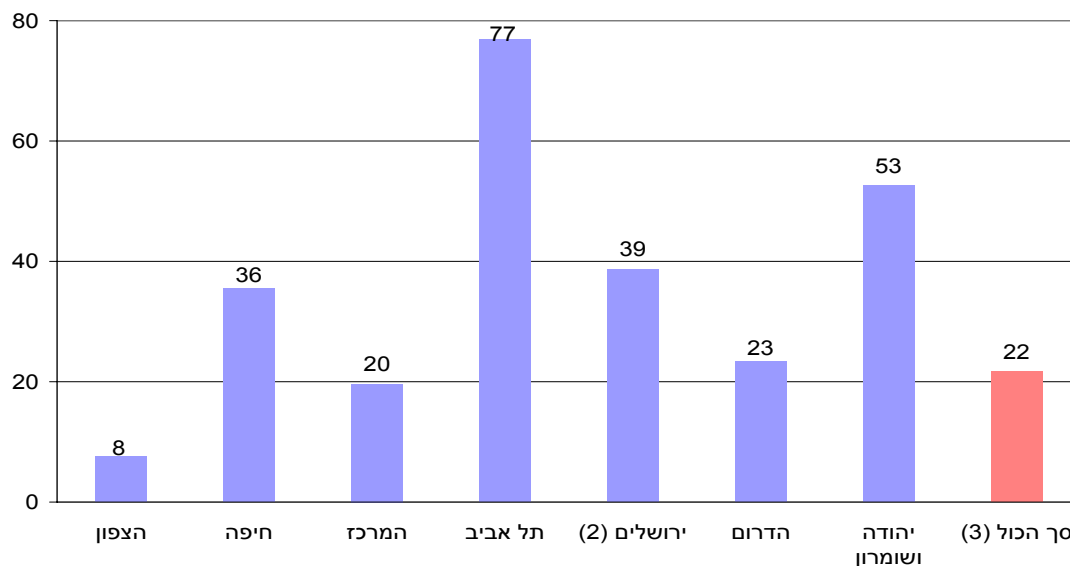
דיאגרמה 6א. שיעור מקבלי הסיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005
מהאוכלוסייה במחוז¹ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 1 ו-7; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
הערות לדיאגרמה:

- (1) החלוקה למחוזות היא על פי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- (2) לא כולל ערביי מזרח ירושלים.
- (3) כולל עמותות כלל-ארציות.

דיאגרמה 6ב. שיעור מקבלי הסיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005
מהאוכלוסייה הענייה במחוז¹ (אחוזים)

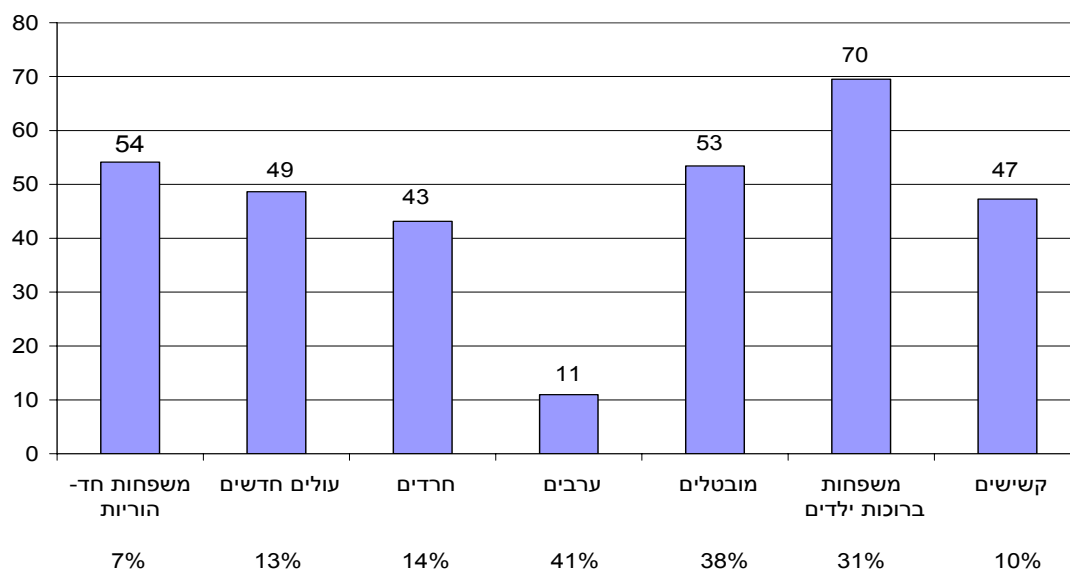

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 1 ו-7; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
הערות לדיאגרמה:

- (1) עני הוא מי שהכנסתו המשפחתית הפנויה לנפש תקנית נמוכה ממחצית ההכנסה החציונית לנפש תקנית. החלוקה למחוזות היא על פי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- (2) לא כולל ערביי מזרח ירושלים.
- (3) כולל עמותות כלל-ארציות.

דיאגרמה 7. שיעור עמותות הרווחה בשנת 2005 שדיווחו על קבוצת מקבלי סיוע עיקרית¹
(אחוזים)

(בתחתית הדיאגרמה: שיעור קבוצת האוכלוסייה בקרב העניים²)

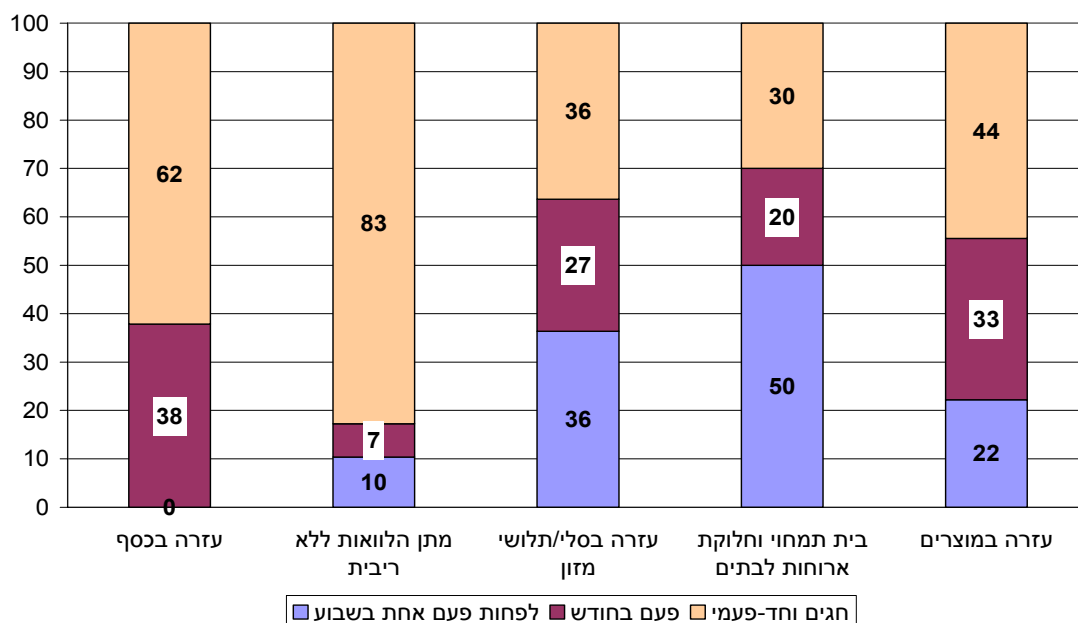

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 5; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
הערות לדיאגרמה:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מקבוצת מקבלי סיוע עיקרית אחת ולכן העמודות אינן מסתכמות ל-100 אחוזים.

(2) עני הוא מי שהכנסתו המשפחתית הפנויה לנפש תקנית נמוכה ממחצית ההכנסה החציונית לנפש תקנית.

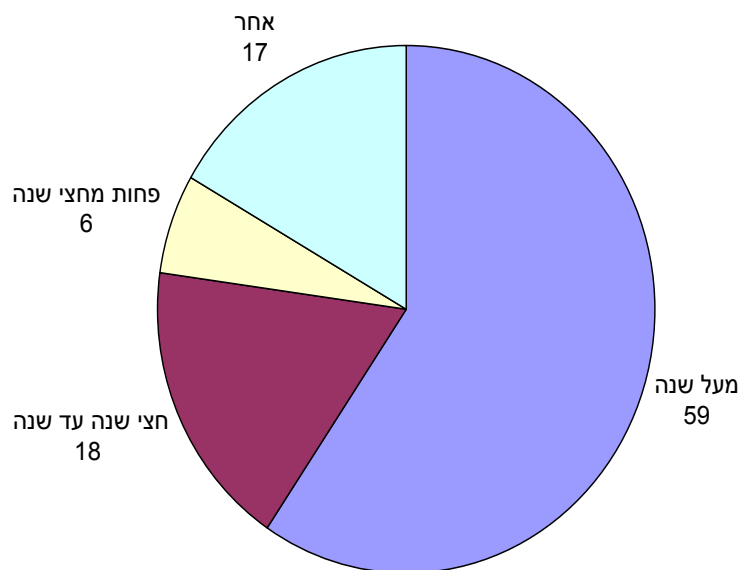
דיאגרמה 8. התפלגות תדירות קבלת הסיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005,
לפי סוג פעילות עיקרית¹ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-12.
הערה לדיאגרמה:

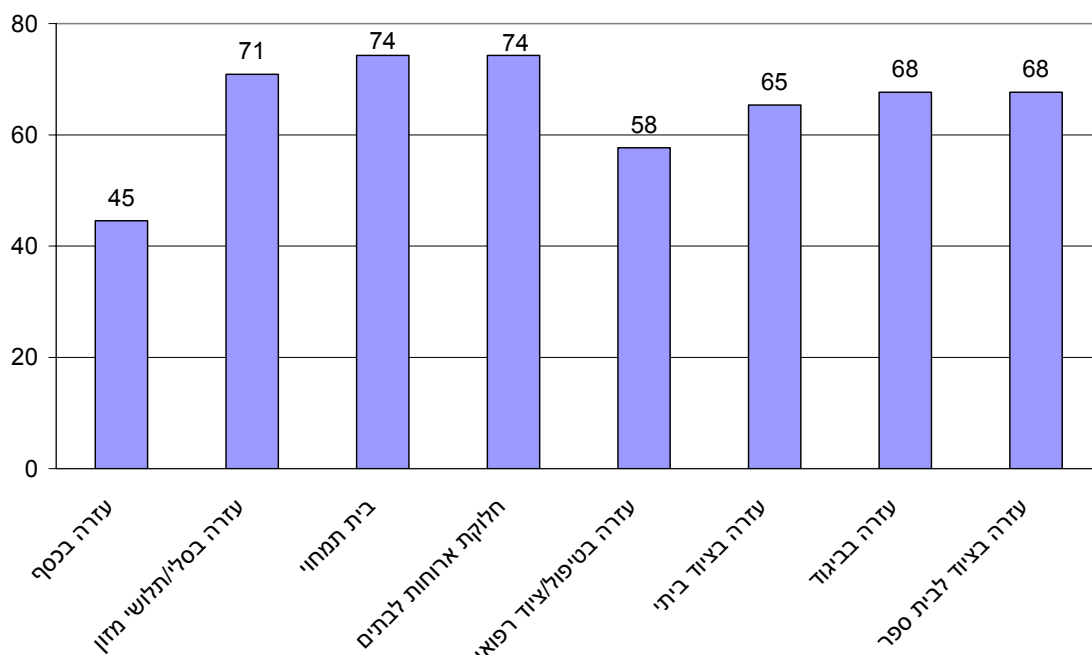
(1) עמותות שדיווחו על פעילות עיקרית אחת בלבד.

דיאגרמה 9א. התפלגות משך קבלת הסיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005 (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 12.

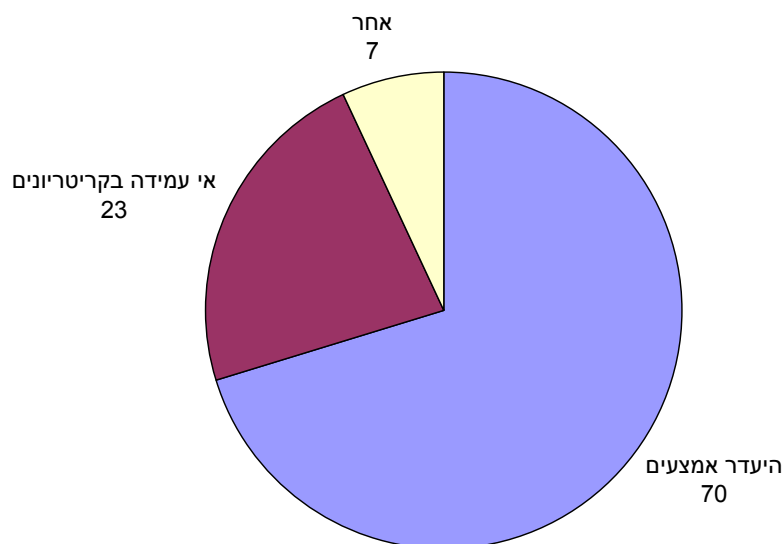
דיאגרמה 9ב. שיעור עמותות הרווחה בשנת 2005 שדיווחו על כך שרוב הנזקקים מקבלים סיוע במשך שנה ומעלה, לפי סוג פעילות עיקרית¹ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 12.
הערה לדיאגרמה:

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

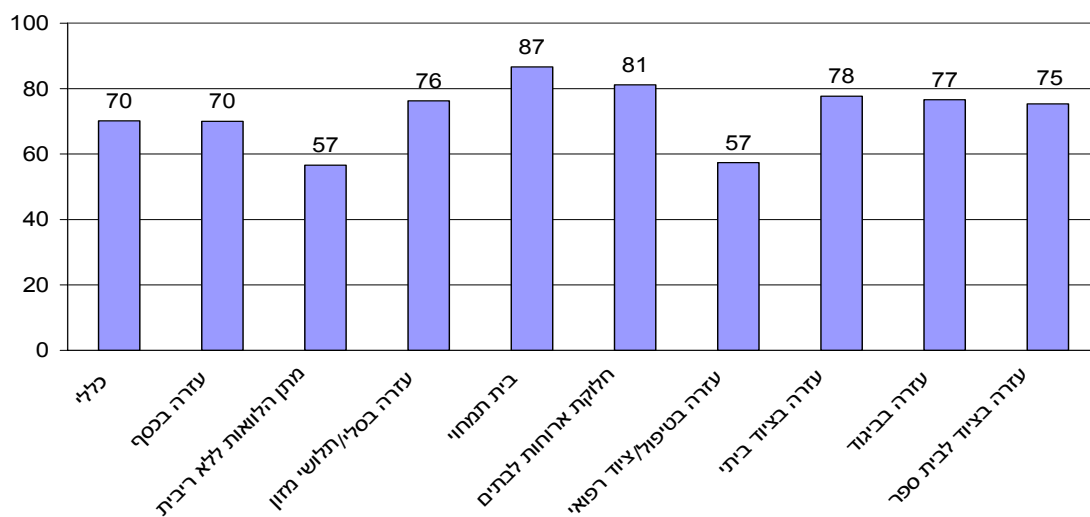
דיאגרמה 10א. התפלגות הסיבה המרכזית לאי-קבלת סיוע מעמותות הרווחה בשנת 2005¹
(אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 9.
הערה לדיאגרמה:

(1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מסיבה אחת, ניתן משקל שווה לכל תשובה. לדוגמה במקרה של 2 תשובות כל אחת מהן קיבלה משקל של 0.5.

דיאגרמה 10ב. שיעור עמותות הרווחה בשנת 2005 המדווחות על היעדר אמצעים כסיבה המרכזית לאי-סיוע לנזקקים¹, לפי סוג פעילות עיקרית²
(אחוזים)

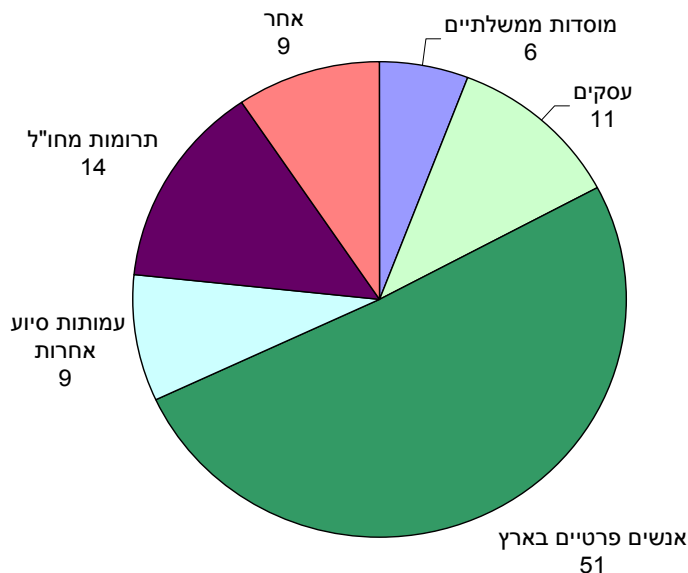

חציון שיעור הפונים שלא קיבלו סיוע = 20 אחוזים

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 9 ו-10.
הערות לדיאגרמה:

(1) הסיבה המרכזית השנייה היא אי-עמידה בקריטריונים לקבלת סיוע.
(2) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

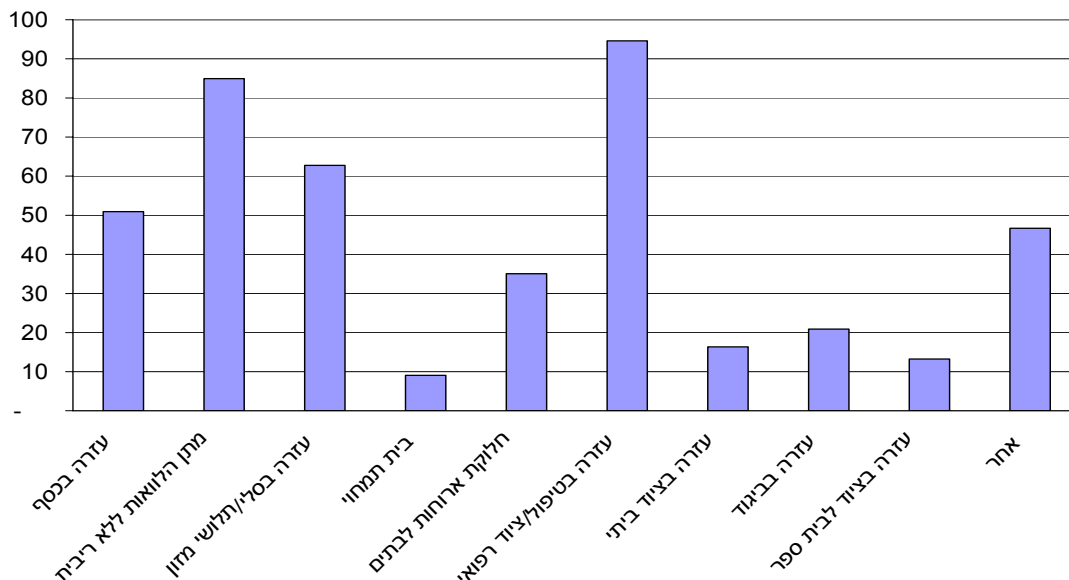
דיאגרמה 11. התפלגות מקורות המימון העיקריים של עמותות הרווחה בשנת 2005¹
(אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 6.
הערה לדיאגרמה:

(1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר ממקור מימון עיקרי אחד, ניתן משקל שווה לכל תשובה. לדוגמא במקרה של 2 תשובות כל אחד מהן קיבלה משקל של 0.5.

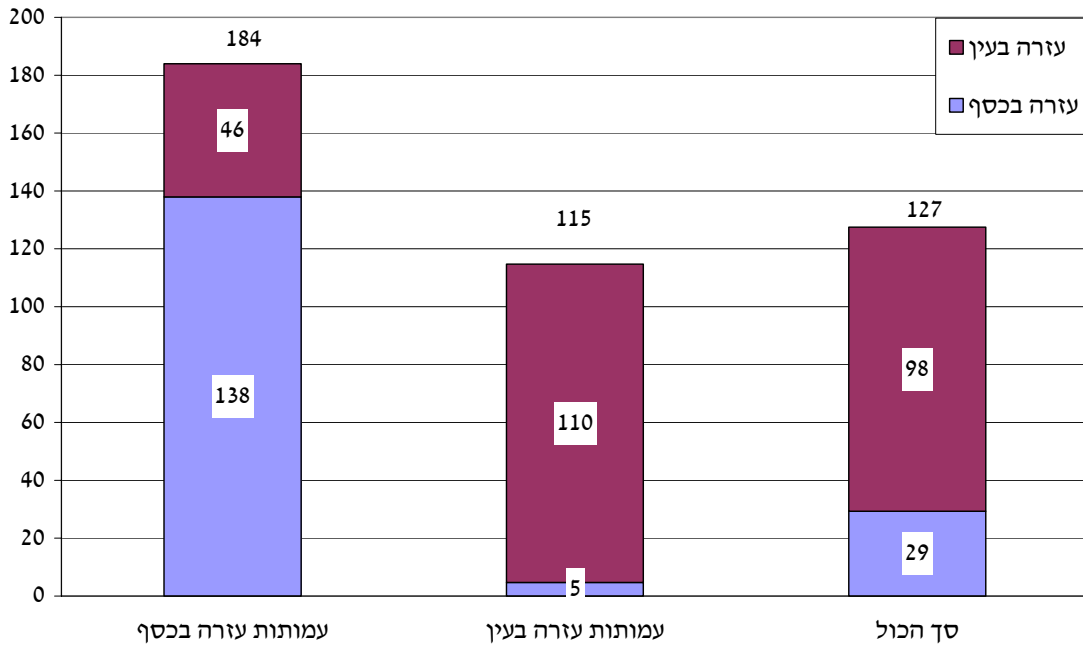
דיאגרמה 12. שווי הסיוע בכסף ובעין של עמותות הרווחה בשנת 2005,¹
לפי סוג פעילות עיקרית¹ (מיליוני ש"ח)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 13 ו-14.
הערה לדיאגרמה:

(1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מסוג פעילות עיקרית אחת, שווי הסיוע לפי סוג פעילות עיקרית התקבל מחלוקת סך הסיוע במספר הפעילויות העיקריות עליהן דיווחה העמותה.

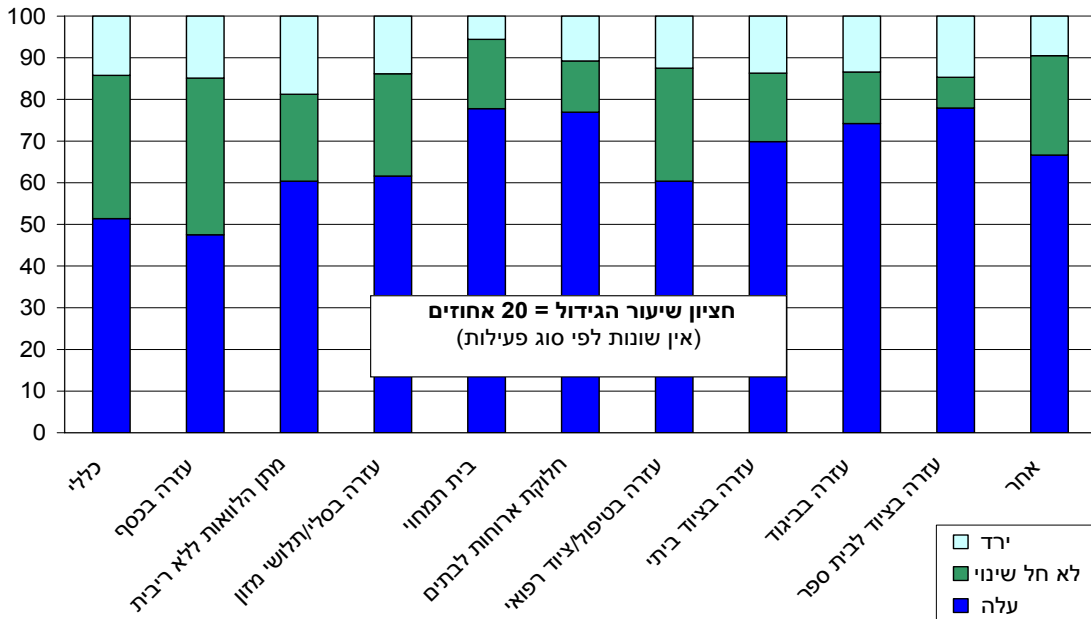
דיאגרמה 13. שווי הסיוע החודשי הממוצע שהעניקו עמותות הרווחה לנזקק בשנת 2005¹
(ש"ח)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 7, 13 ו-14.
הערה לדיאגרמה:

(1) לא כולל עמותות המעניקות הלוואות ללא ריבית. בחישוב נכללו רק עמותות שדיווחו על סיוע בכסף ו/או בעין וגם על מספר מקבלי הסיוע.

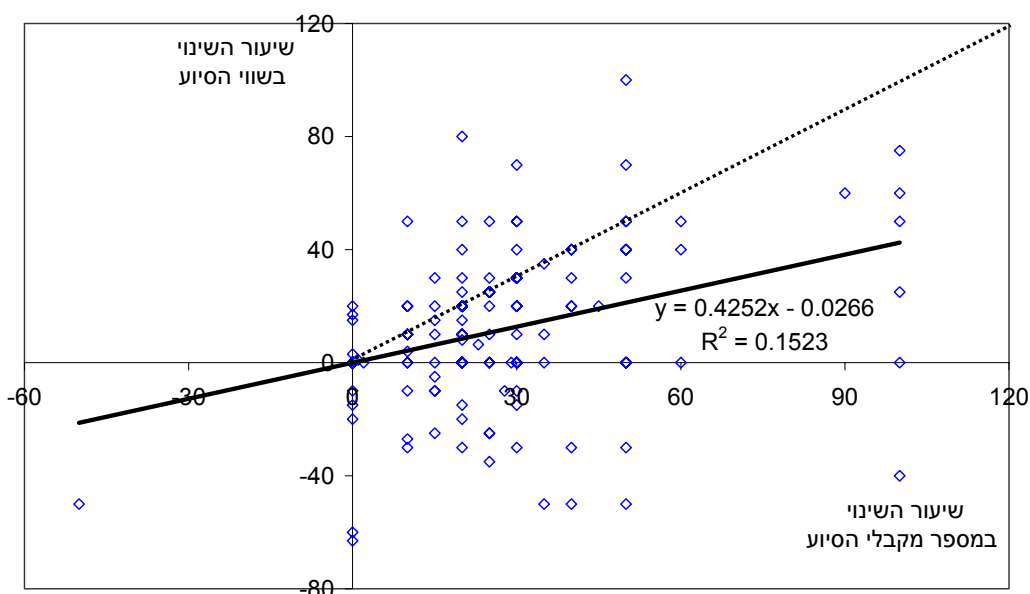
דיאגרמה 14א. התפלגות השינוי בשווי הסיוע שהעניקו עמותות הרווחה בשנת 2005,¹ לפי סוג פעילות עיקרית¹ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2, 15 ו-15.1.

(1) חלק מהעמותות דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת.

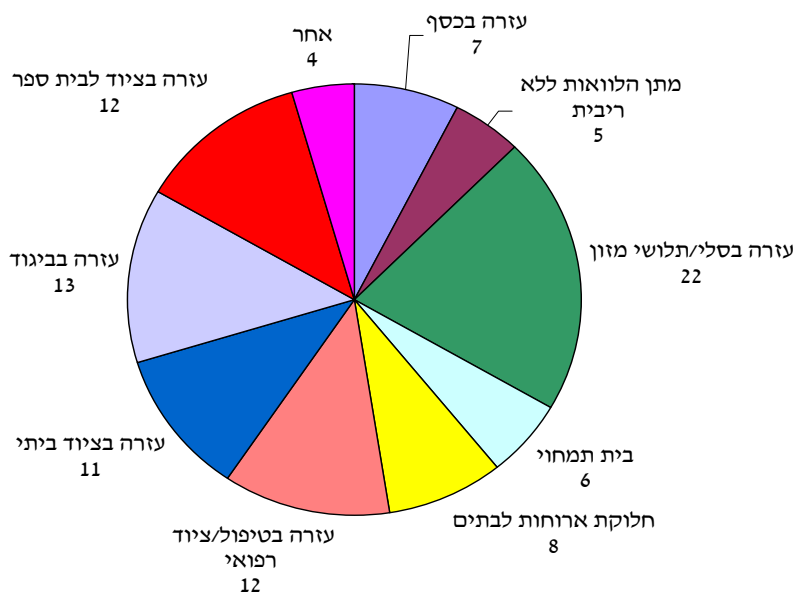
דיאגרמה 14. שיעור השינוי במספר מקבלי הסיוע ובשווי הסיוע
שהעניקו עמותות הרווחה בשנת 2005 בהשוואה לשנת 2004^{1,2} (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 8, 8.1, 13 ו-14.
הערה לדיאגרמה:

- (1) עמותות שדיווחו על סיוע בכסף ו/או בעין וגם על מספר מקבלי הסיוע.
- (2) הקו המקווקו (קו 45°) מתאר מצב שבו שיעור השינוי במספר מקבלי הסיוע שווה לשיעור השינוי בשווי הסיוע.

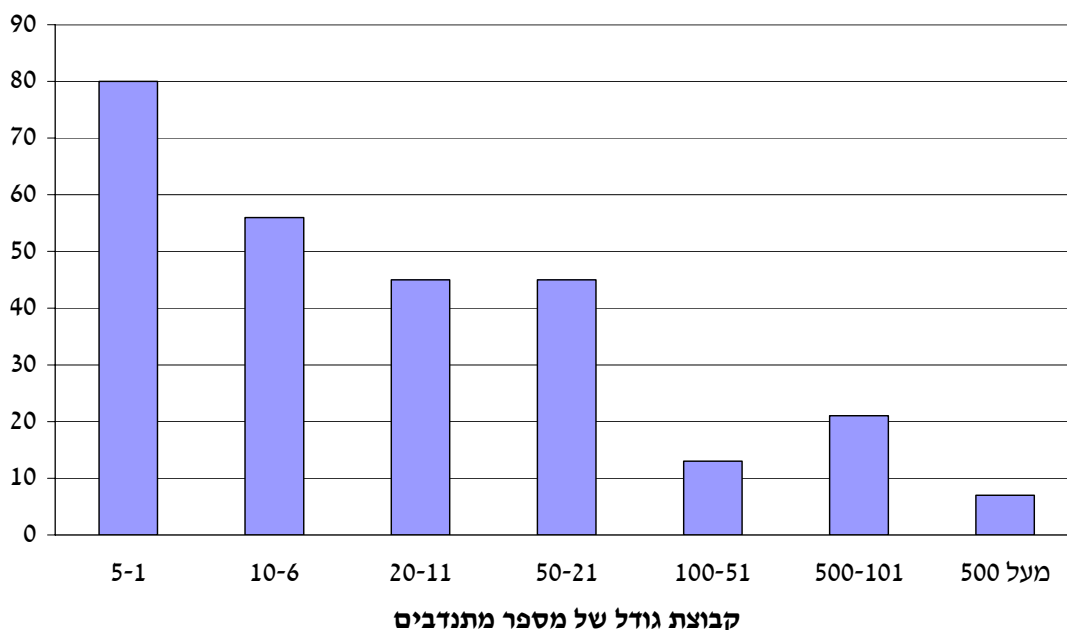
דיאגרמה 15. התפלגות מספר המתנדבים בעמותות רווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית¹ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 2 ו-16.
הערה לדיאגרמה:

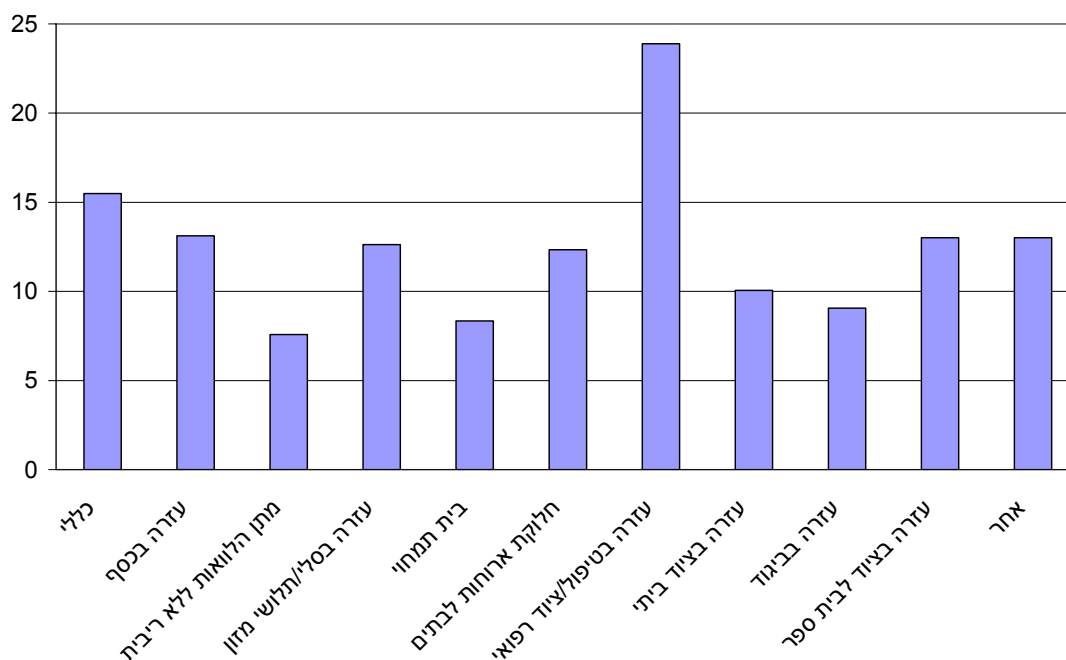
- (1) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת, מספר המתנדבים לפי סוג פעילות עיקרית התקבל מחלוקת סך המתנדבים במספר הפעילויות העיקריות עליהן דיווחה העמותה.

דיאגרמה 16. מספר עמותות הרווחה בשנת 2005 לפי קבוצת גודל של מספר מתנדבים

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלה 16.

דיאגרמה 17. ממוצע שעות התנדבות חודשיות למתנדב^{1,2} בעמותות הרווחה בשנת 2005, לפי סוג פעילות עיקרית³ (אחוזים)

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005 – שאלות 16 ו-17.
הערה לדיאגרמה:

- (1) עמותות שדיווחו על מספר מתנדבים וגם על שעות למתנדב.
- (2) ממוצע משוקלל לפי מספר המתנדבים בעמותה.
- (3) במקרה של עמותות אשר דיווחו על יותר מפעילות עיקרית אחת, מספר המתנדבים לפי סוג פעילות עיקרית התקבל מחלוקת סך המתנדבים במספר הפעילויות העיקריות עליהן דיווחה העמותה.

נספח א. השוואת ממצאי סקרים על עמותות מזון

שנת הסקר	בנק ישראל	"לתת"	"לתת"	לוינסון	ניראל וארז
2005	2005	2005	2004	2004	2004
211	95	84	135	85	
(אחוזים)					
התפלגות הקריטריון לקבלת סיוע: הפניה מגורם ציבורי (לשכת רווחה וכדומה) כל אחד	70 26			77 16	66 17
התפלגות השינוי במספר הנזקקים ב-2005 בהשוואה ל-2004: עלה ירד לא חל שינוי	87 1 12	77 1 22	83 0 17		
התפלגות רוב מקבלי הסיוע: משפחות חד-הוריות עולים חדשים חרדים ערבים מובטלים משפחות ברוכות ילדים קשישים	N=202 59 57 34 11 63 69 52	N=91 29 31	N=84 32 30 43 40 19		
התפלגות תדירות קבלת התמיכה: יומית שבועית דו-שבועית אחרת לא ענו	12 25 4 59 2	13 32 12 41 2			
שיעור הנזקקים המקבלים סיוע מעל לשנה	69	54	59		
התפלגות מקורות המימון: מוסדות ממשלתיים (כולל רשויות מקומיות וצה"ל) עסקים (מפעלים, רשתות מזון, אולמות שמחות וכדומה) אנשים פרטיים בארץ עמותות סיוע אחרות (למשל "לתת" ו-"בנק מזון") תרומות מחו"ל אחר	18 39 80 30 26 6			12 9 86 47 5	41 90 13 7
התפלגות קבוצת שווי סיוע (מיליוני ש"ח) פחות מ-0.5 1-0.5 4-1 מעל 4	N=176 64 16 14 6			N=59 65 8 24 3	N=79 40 22 25 13
התפלגות מספר המתנדבים: עד 5 10-6 20-11 50-21 100-51 500-101 מעל 500	N=191 19 19 20 23 6 10 3			N=121 7 21 15 20 15 14 5	
שיעור העמותות המעסיקות עובדים בשכר	32			30	39

המקור: סקר עמותות הרווחה של בנק ישראל לשנת 2005, "לתת" (2006), לוינסון (2005), ניראל וארז (2005).

מחלקת המחקר – סקר עמותות רווחה

ת"ד 780, ירושלים 91007

סקר עמותות הרווחה בישראל 2005

1. באיזה יישובים פועלת העמותה? _____

2. מה הפעילות העיקרית של העמותה?

- א. עזרה בכסף (לא כולל מתן הלוואות).
- ב. מתן הלוואות ללא ריבית.
- ג. עזרה בסלי/תלושי מזון.
- ד. בית תמחוי.
- ה. חלוקת ארוחות בבתים.
- ו. עזרה בטיפול רפואי או בציוד רפואי (כולל תרופות).
- ז. עזרה בציוד ביתי (ריהוט, מוצרי חשמל וכדומה).
- ח. עזרה בביגוד.
- ט. עזרה בציוד לבית ספר.
- י. אחר, אנא פרט _____

3. במידה ולעמותה יש פעילויות נוספות, אנא פרט _____

4. מה הקריטריון העיקרי לקבלת עזרה מהעמותה?

- א. הפניה מגורם ציבורי (לשכת רווחה וכדומה).
- ב. השתייכות לקבוצת אוכלוסיה מסוימת (למשל: קשישים, משפחות חד-הוריות).
- ג. כל אחד שפונה לקבל עזרה.
- ד. אחר, אנא פרט _____

5. רוב מקבלי סיוע מהעמותה בשנת 2005 היו: (אנא היקף בעיגול כן או לא)

משב משפחתי	כן / לא
משפחות חד-הוריות.	
מגזרים	כן / לא
עולים חדשים.	
חרדים.	כן / לא
ערבים.	כן / לא
מצב כלכלי	כן / לא
מובטלים.	
גודל המשפחה	כן / לא
משפחות ברוכות ילדים.	
גילאים	כן / לא
קשישים.	
אחר, אנא פרט _____	

6. מה מקור המימון העיקרי (כסף, מוצרים וכדומה) של העמותה?

- א. מוסדות ממשלתיים (כולל רשויות מקומיות, צה"ל).
- ב. עסקים (מפעלים, רשתות מזון, אולמות שמחות וכדומה).
- ג. אנשים פרטיים בארץ.
- ד. עמותות סיוע אחרות (למשל: "לתת", "בנק מזון").
- ה. תרומות מחו"ל.
- ו. אחר, אנא פרט _____

7. כמה קבלו סיוע מהעמותה בחודש בשנת 2005?
אנשים בחודש או משפחות בחודש.
 (אם הנזקק מגיע יותר מפעם אחת במשך החודש - אנא ספור אותו כפעם אחת בלבד!)
8. האם במהלך 2005 חל שינוי במספר הנזקקים שפנו לעמותה בבקשה לעזרה בהשוואה ל-2004?
 א. עלה.
 ב. ירד.
 ג. לא חל שינוי.
- 8.1 במידה וחל שינוי, אנא ציין בכמה אחוזים % _____ .
9. מה הסיבה המרכזית לכך שפונים לעמותה לא קיבלו סיוע בשנת 2005?
 א. לא היו לעמותה מספיק אמצעים (כסף, מוצרים וכדומה) לסייע לכל הפונים.
 ב. הפונים לא עמדו בקריטריונים לקבלת סיוע.
 ג. אחר, אנא פרט _____ .
10. מה אחוז הפונים לעמותה בבקשה לעזרה שלא קיבלו סיוע בשנת 2005? % _____ .
11. אחת לכמה זמן מקבל הנזקק סיוע מעמותה?
 א. כל יום.
 ב. מספר פעמים בשבוע.
 ג. פעם בשבוע.
 ד. פעם בחודש.
 ה. בחגים (למשל: ראש השנה, פסח).
 ו. חד-פעמי (למשל: הכנסת כלה).
12. במשך כמה זמן מקבלים רוב הנזקקים סיוע מהעמותה?
 א. מעל שנה.
 ב. חצי שנה עד שנה.
 ג. פחות מחצי שנה.
 ד. אחר, אנא פרט _____ .
13. מה הסכום של הסיוע בכסף שהענקתם לכל הנזקקים בשנת 2005?
 _____ ש"ח בשנה.
14. מה השווי המשוער של המוצרים שהענקתם לכל הנזקקים בשנת 2005?
 _____ ש"ח בשנה.
15. האם בשנת 2005 חל שינוי בסיוע (כסף, מוצרים) שהעניקה העמותה לכל הנזקקים?
 א. עלה.
 ב. ירד.
 ג. לא חל שינוי.
- 15.1 במידה וחל שינוי, אנא ציין בכמה אחוזים % _____ .
16. כמה מתנדבים היו בעמותה בחודש בשנת 2005? _____ בחודש.
17. כמה שעות בחודש הקדיש מתנדב לפעילות בעמותה בשנת 2005? _____ שעות בחודש.
18. כמה עובדים בשכר היו בעמותה בשנת 2005? _____ עובדים בשכר.